

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 11Co/107/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5120201628
Dátum vydania rozhodnutia: 26. 10. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Eva Malíková
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2020:5120201628.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Evy Malíkovej a členov senátu JUDr. Romana Tichého a Mgr. Miroslava Šeptáka, v spore žalobkyne: O. V., nar. XX.XX.XXXX, bytom O. XXX/XX, B., právne zastúpenej: Advokátska kancelária JUDr. Chlapík s. r. o., so sídlom Sládkovičova 167/13, Žilina, IČO: 47 232 072, proti žalovanému: V. P., nar. XX.XX.XXXX, bytom A. XXX/X, B., právne zastúpenému: MAJCHRÁK & MAJCHRÁK, advokáti, s. r. o., so sídlom Nová Bystrica 850, IČO: 36 416 525, o zaplatenie 1.290,- eur s príslušenstvom, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Žilina č. k. 14C/7/2020-52 dňa 23. júna 2020, takto

rozhodol:

Rozsudok súdu prvej inštancie **p o t v r d z u j e**.

Žalobkyni **p r i z n á v a** voči žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

o d ô v o d n e n i e :

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie I. uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 1.290,- eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku. II. Žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni trovy konania v rozsahu 100 %.

2. Rozhodnutie súdu sa opiera o ust. § 415 Občianskeho zákonníka.

3. Podľa citovanej právnej normy od každého je možné v zásade očakávať, že sa bude správať ako priemerne rozumná osoba. Zákon ukladá každému povinnosť zachovávať taký stupeň opatrnosti (pozornosti alebo starostlivosti), ktorý je možné od neho vzhľadom na konkrétne časové a miestne pomery rozumne požadovať a ktorý je, objektívne posudzované, spôsobilý zabrániť alebo aspoň obmedziť riziko vzniku škody na živote, zdraví alebo majetku či životnému prostrediu (Najvyšší súd ČR, sp. zn. 25 Cdo 3516/2007). Prevenčná povinnosť podľa § 415 OZ je právnou povinnosťou, ktorej porušenie vedie k zodpovednosti podľa § 420 OZ. Zodpovednosť za porušenie prevenčnej povinnosti je subjektívnou, s prezumovaným zavinením. Prevenčná povinnosť a posúdenie následkov jej porušenia prichádza do úvahy iba vtedy, ak konaním alebo opomenutím nebola porušená iná zákonná norma. Ak určitým správaním došlo k porušeniu konkrétnej zakazujúcej normy, nebude potrebné skúmať, či bola porušená aj prevenčná povinnosť. Požiadavka protiprávnosti bude splnená tým, že došlo k porušeniu osobitného zákazu. Prevenčnou povinnosťou sa určujú kvalitatívne nároky na konanie jednotlivca. Ak niekto vykonáva určitú činnosť, má sa správať dostatočne obozretné, resp. pozorne tak, aby v dôsledku neopatrnosti nespôsobil inému škodu, inak koná protiprávne. Podľa komentáru Občiansky zákonník I, 2. vydání, 2019 (ŠTEVČEK, DULAK, BAJÁNKOVÁ, FEČÍK, SEDLAČKO, TOMAŠOVIČ A KOL.) prevenčná povinnosť a zodpovednosť za jej porušenie prichádza do úvahy často aj v prípadoch, ak škoda nevznikla priamo vlastným správaním škodcu, ale v dôsledku zanedbania dohľadu, ktorý mal podľa normálneho behu vecí vykonávať nad zdrojom nebezpečenstva. Zdroj nebezpečenstva

vykladáme široko a rozumieme ním napríklad akúkoľvek vec, vrátane zvierat, ktoré vzhľadom na svoje vlastnosti môžu spôsobiť škodu iným osobám a nad ktorými je rozumné požadovať dohľad určitej osoby (napr. R 5/1981 civ vo vzťahu k zodpovednosti za škodu spôsobenú domácim zvieratom v dôsledku zanedbania riadneho dozoru). Miera, do akej bola osoba povinná dohliadať nad zdrojom rizika je flexibilná a môže závisieť od okolností prípadu (vyššia miera dohľadu nad zvieratom na mieste s väčším výskytom ľudí, Najvyšší súd ČR, sp. zn. 25 Cdo 3516/2007). Podobne sa žiada posúdiť napríklad zodpovednosť za škodu spôsobenú vytopením susedného bytu prasknutím hadice práčky, keďže určitú mieru prevenčnej povinnosti - dohľadu nad pracím postupom - je rozumné očakávať. Prevenčnú povinnosť dohliadať nad zdrojom nebezpečenstva nemožno vykladať veľmi široko, ale vždy s ohľadom na rozumnú mieru dohľadu. Preto správca turistických chodníkov nemá povinnosť kontrolovať v každom čase všetky chodníky a mostíky v spravovanom území a okamžite odstraňovať vzniknuté závady (Najvyšší súd ČR, sp. zn. 25 Cdo 618/2001). Tento záver je možné zovšeobecniť na správcov prevádzok alebo priestorov slúžiacich verejnosti, napríklad kúpalisko, ihrisko, park či budova alebo organizátora (športového) podujatia. Pre určenie obsahu prevenčnej povinnosti, teda pre určenie konkrétnej úrovne opatrnosti, ktorú má osoba vynaložiť pri svojej činnosti je rozhodujúcim množstvo kritérií a okolností prípadu. Závisí napríklad od miesta, času, osobitostí vzťahu konajúceho a ohrozeného, rizika vzniku škody, jej výšky a povahy, výšky nákladov na odvrátenie škody či obvyklosť správania za určitých podmienok. Všetky sa žiada vnímať pohľadom priemernej a rozumnej osoby. Podľa § 5 ods. 1 zák. č. 282/2002 Z. z. obec môže všeobecne záväzným nariadením vymedziť miesta, kde je a) voľný pohyb psa zakázaný, b) vstup so psom zakázaný. Podľa všeobecne záväzného nariadenia Mesta Bytča č. 8/2008 zo dňa 16.12.2008 v znení VZN č. 6/2011 o niektorých podmienkach držania psov, § 4 ods. 1, na území Mesta Bytča je voľný pohyb bez dozoru držiteľa psa alebo osoby, ktorá psa vedie zakázaný, povolený je len na vodičku. Podľa § 4 ods. 7 cit. nar. držiteľ psa je povinný zabezpečiť, aby sa pes nemohol svojvoľne bez vodiacej osoby dostať na verejné priestranstvo alebo na cudzí pozemok. V súdnom prípade je podľa názoru súdu nevyhnutné prihliadať na viacero okolností, ktoré sú vo vzájomnej súvislosti, teda veľkosť plemena (schopnosť spôsobiť zranenia), povahové vlastnosti plemena, výcvik a socializáciu psa a tomu zodpovedajúce povinnosti pri zabezpečení proti prípadnému úniku. Pes plemena Tibetský mastiff, oficiálne podľa FCI Tibetská doga patrí medzi väčšie psy s výškou v kohútiku od 61 po 74 cm, 34 - 74 kg (fena/pes), pôvodom strážne psy. Nepochybne sa jedná o plemeno, ktoré môže byť v strete s človekom nebezpečné. Miera nebezpečnosti je závislá od socializácie a výcviku, ako aj okolností stretu, či sa jedná o stret v priestore psa (strážnený priestor) či mimo priestoru, vyprovokovania útoku a pod.. Na všetky uvedené skutočnosti musí chovateľ (vlastník či držiteľ) psa prihliadať. V konaní bolo nepochybné, že pes žalovaného plemena Tibetská doga (Tibetský mastiff) sa dostal na verejné priestranstvo z areálu strážneného rodinného domu žalovaného, ktorý bol vlastníkom psa a na verejnom priestranstve napadol žalovanú, pričom je spôsobil poranenia, ktorých rozsah nebol sporný. Preukázaný bol aj odborným vyjadrením súdneho znalca z odboru zdravotníctvo, odvetvie chirurgia, so špecializáciou pre traumatológiu - MUDr. Petra Gémeša, ktorý opísal zranenia O. V. spôsobené pohryzením psa dňa 24.03.2019, otvorená rana lakťa na chrbtovej oblasti veľkosti 10 x 4 cm a dve menšie ranky v okolí veľkosti do lemu; vpravo v čelovej oblasti na hranici vlasatej časti hlavy hematóm a odierka o veľkosti 3 x 2 cm; odrenina s hlbokým hematómom v oblasti ľavého boku na rozhraní femorálnej a gluteálnej oblasti na vonkajšej strane lokalizácie panvy a stehna charakteru zadravenia s pohybom zvrchu nadol v dlhej ose a okolitým hematómom v rozsahu 5 cm; rovnaký charakter odreniny s hlbokým hematómom v inguine vľavo v rozsahu 15 cm. Podľa rozsahu a popisu poranenia ide o ranu po pohryznutí v oblasti ľavého lakťa, pomliaždeniny v oblasti čelovej a trieslovej vľavo a poranenia zo zaškriabnutia v oblasti stehnového zadkovej vľavo. Ide o komplex poranení, ktoré presne korešpondujú s popisom mechanizmu, ktoré uviedla O. V.. Rana v oblasti lakťa vznikla priamym uhryznutím a roztrhnutím kože a podkožia. Rana v oblasti hlavy vznikla veľmi pravdepodobne úderom hlavy pri páde na podložku. Rana v oblasti zadkovej vznikla uškrabnutím pazúrom psa a pomliaždenie a hematóm v inguinálnej oblasti vznikli následkom tupého poranenia, veľmi pravdepodobne pádom na podložku. Zranenie si vyžadovalo liečbu a príp. PN v trvaní od 24.03.2019 do 26.04.2019, čo je 33 dní. Celá liečba je dokumentovaná a kontinuálna. Obrana žalovaného spočívala vyvinením sa zo zodpovednosti za útek psa, nakoľko pes mal utiecť cez poškodený dielec v bráne, pričom poškodenie malo byť spôsobené treťou osobou. Hoci uvedenú obranu v celom rozsahu prevzal správny orgán pri rozhodovaní o zodpovednosti za priestupok, súd osobitne musí zdôrazniť skutočnosť, že ani z obsahu pripojeného priestupkového spisu a ani z iných dôkazov nemal preukázané, že pes ušiel z dvora rodinného domu žalovaného cez poškodený dielec v bráne, a že brána bola poškodená treťou osobou. Všetky tieto tvrdenia prijal správny orgán bez výhrad a odvíjal sa od danej tézy. Vo vzťahu k úteku psa a preukázanému poškodeniu brány môže byť logické predpokladať útek cez poškodený dielec o rozmeroch 80 x 50 cm. Súd však nepovažuje za preukázané

a dôvodné, že by k poškodeniu mohlo dôjsť výhradne treťou osobou. V prvom rade súd poukazuje na to, že nebolo preukázané a tvrdené, že by došlo k určitej výraznej deformácii diela pôsobením tretej osoby, kde kop či úder by mal spôsobiť deformáciu, najmä ak malo dôjsť k oddeleniu dielca od podložky, ku ktorej bol priskrutkovaný. Nemožno vylúčiť ani to, že dielec vytlačili psy žalovaného, pretože súd nemal preukázaný smer a spôsob vytlačenia, prípadne, že psy využili určité drobné poškodenie či vadu a dielec otvorili smerom do vnútra. Podľa určitých skúseností sudcu s chovom a výcvikom psov, dokáže pes hrabaním alebo pretláčaním pysku vytvoriť značný tlak, ktorý môže spôsobiť aj otvorenie nezaistenej brány, dielca, pletiva a pod.. Uvedenými úvahami sa správny orgán ani len nezaoberal a bezbreho prijal obhajobu žalovaného. Pritom mimo tvrdenia žalovaného žiaden svedok netvrdil, že by videl niektorú osobu, ako poškodila dielec brány. Pritom „vykopnutie“ dielca celokovovej brány musí spôsobiť značný hluk, pričom takáto reakcia musela bezpodmienečne vyvolať reakciu psov štekotom a narážaním do brány. Nie je možné, aby riadne pripevnený dielec bol vykopnutý či vytlačený nehučne bez reakcie strážneho a služobného psa. Súd tiež musí uviesť, že nebolo v súvislosti s tvrdeniami žalovaného a jeho obranou (vrátane obrany v priestupkovom konaní), že spodný dielec brány, cez ktorý mali ujsť psy, bol riadne pripevnený, aby odolal bežnému fyzickému pôsobeniu (napr. bežné kopnutie do brány štekajúceho psa, tlaku psa), ktoré je možné predpokladať. Vo výpovedi žalovaný uviedol, že opravu brány vykonal použitím jestvujúcich skrutiek (šróbov) tak, že medzi šróby boli dané veľké podložky, a zároveň po oboch stranách brány boli dané veľké dosky tak, aby nemohlo dôjsť k vypadnutiu dielca. Podľa opisu opravy brány žalovaným pravdepodobne došlo k vypadnutiu dielca uchyteného skrutkami ich uvoľnením cez otvor, ktorý slúžil na jeho priskrutkovanie či už roztlačením otvoru alebo jeho zväčšením následkom opotrebenia koróziou. Pritom chovateľ strážneho psa musí predpokladať základnú a bežnú reakciu strážneho psa, obranu teritória (stráženeho územia) a tomu musí vykonať zodpovedajúce zabezpečenie oplotenia proti úniku alebo prijať iné adekvátne opatrenia. Pritom vykonanie primeraných zabezpečení, aby nemohlo dôjsť k uvoľneniu brány či jej časti ani pôsobením vonkajšej sily, či už psa alebo aj prípadne chodca, ktorý by kopol do dielca, súd preukázané nemal. Súd opätovne zdôrazňuje, že ani v tomto konaní ako v priestupkovom konaní nezistil skutočnosť nasvedčujúcu tomu, že by spodný dielec vykopla či poškodila tretia osoba. O takejto skutočnosti nemôže svedčiť ani poškodená fasáda a už vôbec nie len poškodenie brány. Existenciu tretej osoby nepotvrdil žiaden zo svedkov, o pôsobení jej sily nebol predložený ani konštatovaný jediný dôkaz. V priestupkovom konaní svedkovia opisovali len opravu brány a reakciu žalovaného, nie však udalosti súvisiace so spôsobením poškodenia brány. Teda poškodenie dielca brány treťou osobou je len v rovine úvah a dohadov. Navyiac ak sa stávalo, že prechádzajúce osoby z času na čas v noci poškodili fasádu domu či koplí do brány, musel žalovaný takéto udalosti predpokladať a tomu prispôbiť aj zabezpečenie. Súd ďalej poukazuje aj na potrebu preventívnych opatrení vo vzťahu k utváraniu a upevňovaniu charakteru psa, najmä výcvikom a socializáciou. Hoci žalovaný tvrdil, že pes plemena Tibetská doga (mastiff) mal dvojročný základný výcvik, súd vzhľadom na nevyprovokovaný útok psa považoval výcvik a socializáciu psa za nedostatočné. Socializovaný pes so základným výcvikom nemôže bezdôvodne zaútočiť na človeka (pokiaľ nemá poruchu charakteru). Pri dvojročnom výcviku musel žalovaný zistiť možnosti psa, odhadnúť jeho správanie a charakter, teda aj prípadnú agresivitu voči iným ľuďom či zvieratám, čo opätovne svedčí o nedostatku prijatých preventívnych opatrení. Pes s absolvovaným základným výcvikom a socializáciou nemôže na verejnom priestranstve ani len prejsť agresivitu a už vôbec nie zaútočiť na človeka pokiaľ k tomu nedostane povel, nebráni teritórium alebo inú osobu, prípadne nie je napadnutý alebo vyprovokovaný útokom. V konaní súd mal teda preukázané, že žalovaný dokonca porušil povinnosti uložené podľa § 5 ods. 1 zák. č. 282/2002 Z. z. a § 4 ods. 7 všeobecne záväzného nariadenia Mesta Bytča č. 8/2008 zo dňa 16.12.2008 v znení VZN č. 6/2011 o niektorých podmienkach držania psov, pričom porušil aj prevenčnú povinnosť podľa ust. § 415 Občianskeho zákonníka pre zabránenie útoku ním vlastneného psa. Preto sa súd nestotožnil s názorom žalovaného, že neporušil žiadnu z jeho povinností vrátane prevenčnej povinnosti. Súd ďalej zistil, že následkom porušenia povinnosti žalovaným bola útokom ním držaného psa spôsobená škoda na zdraví žalovanej, ktorej výška bola ustálená odborným posudkom v rozsahu 65 bodov, čo predstavuje pri hodnote bodu sumu 1.240,- eur podľa opatrenia z 16. mája 2018 č. S05091-OL-2018 o ustanovení výšky náhrady za bolesť a výšky náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia. Taktiež súd mal preukázanú príčinnú súvislosť medzi porušením povinnosti žalovaného a vznikom škody žalobkyne, pretože táto bola spôsobená priamo útokom psa, ktorý ušiel z chovného priestoru žalovaného. Vo vzťahu k zavineniu súd poukazuje na skutočnosť, že zavinenie je prezumované, žalovaný svoje zavinenie nevyvrátil (nevyvinil sa /neexkulpoval/) ani neliberalizoval dôvody viny, pričom súd má preukázané zavinenie minimálne z nevedomej nedbanlivosti, teda že nevedel, že svojím konaním môže také porušenie alebo ohrozenie spôsobiť, hoci o tom vzhľadom na okolnosti a na svoje osobné pomery vedieť mal a mohol. Vzhľadom na uvedené súd žalobe v plnom rozsahu vyhovel.

Nakoľko v spore bola žalobkyňa v plnom rozsahu úspešná, súd jej priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%. O výške trov konania bude rozhodnuté samostatným uznesením vydaným vyšším súdnym úradníkom po právoplatnom skončení konania vo veci samej.

4. Voči citovanému rozsudku v zákonnej lehote podal odvolanie žalovaný, a to z dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. b), e), f) a h) CSP. Žalovaný považuje rozhodnutie súdu prvej inštancie vo všetkých výrokoch za nesprávne a extrémne nespravodlivé, pretože jednak súdom konštatované skutkové okolnosti z dôkazov vôbec nevyplývajú alebo ich súd dotvoril vlastnými subjektívnymi názormi, t. j. dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam a následne potom takto nesprávne zistený a skonštatovaný skutkový nesprávne právne posúdil. Už od začiatku konania tvrdí, že v rozhodný čas škody o tom, že by jeho psy niekoho napadli a ani to, že by ušli, nevedel. Dozvedel sa to až po telefonáte pána A., keď vyšiel na pozemok svojho domu a zistil, že mu niekto poškodil bránu, a to tak, že jeden plechový panel na spodku brány bol vytlačený ľudskou silou do vnútornej strany. Tieto skutočnosti tvrdil už v konaní o priestupku, ktoré sa voči nemu ako priestupkovo obvinenému viedlo. Žalobkyňa tieto tvrdenia nepoprela, iba tvrdila, že nevynaložil odbornú starostlivosť k tomu, aby psy neušli a nespôsobili škodu. Súd neakceptoval ani to, že správny orgán právoplatne zastavil voči nemu priestupkové konanie z dôvodu, že za spáchaný skutok nenesie zodpovednosť z dôvodu absencie zavinenia. Súd vyvodil z vykonaného dokazovania, produkovaných dôkazov nesprávne skutkové závery. Súd v jeho prípade principiálnu podstatu sporových konaní poprel, keď založil svoje rozhodnutie na tvrdeniach, ktoré nielenže žalobca nikdy neprodukoval, ale ich opak ani nikdy nepoprel. Konštatovanie súdu v odseku 33. je neakceptovateľné z procesnej stránky. Od začiatku vzniku škody tvrdil a vyplývalo to i zo správneho spisu, že brána bola poškodená treťou osobou. Toto jeho tvrdenie žalobkyňa v žalobe nepoprela, tobôž výslovne iba v replike uvádza, že k tomu nepredložil dôkaz. Súčasne absolútne nesúhlasí so subjektívnymi tvrdeniami sudcu, ktorý danú bránu ani nevidel, že by pes bol schopný snáď asi ňufákom poškodiť a vytlačiť hrubý plechový dielec do vnútornej strany tak, že sa cezeň prepchá. Vytlačenie dovnútra je naopak znakom vytlačenia niekým z chodníka. Ak žalobkyňa predsa tvrdila, že brána bola poškodená už predtým, mala to dokázať sama. Pri subjektívnej zodpovednosti za škodu musí najskôr žalobca v rámci dôkazného bremena dokázať, že škodu spôsobil žalovaný, až následne by sa mohol a mal vyvinúť. Rovnako v odseku 34. súd hovorí, že v konaní nepreukázal, že brána nebola poškodená. Dané konštatovanie je v jeho neprospech a je nesprávne, nielen pretože od nikoho nemožno žiadať, aby dokazoval negatívnu skutočnosť, t. j. niečo, čo neexistovalo, ale súčasný svedok pán A. potvrdil, že dielec z brány, okolo ktorej chodí každý deň, poškodený s určitosťou nebol. Z logiky veci napokon vyplýva aj to, že ak by bol dielec poškodený pred útokom psov, potom by nepochybne ušli už skôr. Súčasne nemá ako dokázať, že išlo o zásah tretej osoby. Predpokladá, že danú udalosť nikto nevidel. Napokon nesúhlasí ani s ďalším skutkovým záverom v odseku 36. Ide len o pocit a tvrdenie sudcu, ktoré inak žiadna zo strán sporu neprodukovala, zvlášť nie žalobca. Pes, ak zaútočil, tak mohol to urobiť aj preto, lebo chránil menšieho psa - šteniatko vlčiaka, ktorý s ním ušiel. Je možné aj to, že sa žalobkyňa zahнала na šteňa a ten ho bránil. Popiera, že by k útoku na ruku žalobkyne došlo len tak bezdôvodne. Súd v súvislosti so skutkovými zisteniami nesprávne posúdil i otázku dôkazného bremena, t. j. kto, čo preukazuje a aj toho, čo bolo a čo nebolo preukázané. Súd nevykonal kľúčový dôkaz, a tak porušil právo na spravodlivý proces. Súčasťou nesprávneho konštatovaného a zisteného skutkového stavu veci je aj to, že súd zamietol návrh na výsluch kľúčového svedka pána A.. Tento svedok pritom jasne v správnom konaní vypovedal, že brána nemohla byť deň pred útokom poškodená nielen preto, že by si to všimol (keďže sa prechádza každý deň okolo nej ráno a večer), ale logicky by psy už dávno v takomto prípade ušli (čo sa predtým nikdy nestalo). Súčasne ako jediný prítomný na vlastné oči videl, akým spôsobom bola časť brány poškodená a sám ako svedok správneho orgánu potvrdil, že brána bola akoby vykopnutá, vytlačená. Súd svedeckú výpoveď vôbec nebral na zreteľ a súčasne ani nevykonal tento dôkaz, aby si zistil podstatné skutočnosti prípadu. V tejto súvislosti poukazuje na rozhodnutie Ústavného súdu II. ÚS 168/2009. Rozhodnutie súdu je založené na nesprávnom právnom posúdení. Založenie rozhodnutia na porušení preventívnej povinnosti predchádzať škode vybočuje účelu a logiku danej právnej normy, a to i s prihliadnutím na osobitosti právnej úpravy Zákona o držbe psov. Poukazuje tiež na Ústavu Slovenskej republiky čl. 13 ods. 1, čl. 16 ods. 1, čl. 20 ods. 1. Nesúhlasí s právnym posúdením súdu, s aplikáciou ust. § 415 Občianskeho zákonníka. Poukazuje tiež na ust. § 420 ods. 3 Občianskeho zákonníka. Od začiatku konania tvrdí, že vzhľadom na svoje pomery a možnosti nemohol vedieť, že mu niekto zrejme úmyselne v noci poškodil bránu pri chodníku, čím umožní prechod a útek psov a už vôbec nie to, že niekoho pohryzú. Súčasne je logické a preukázané výpoveďou kľúčového svedka pána A., že ak by diera v plote existovala už pred inkriminovaným dňom, tak by psy ihneď ušli už predtým, čo sa však nestalo. Nikdy mu psy neušli a nikdy nikoho nepohryzli. Pokiaľ ide o zabezpečenie psov a zachovanie starostlivosti ako

chovateľa psov, jasne uvádza, že je to nesporné, že psy predsa boli bezprostredne pred zásahom tretej osoby riadne zabezpečené, boli v uzavretom priestore na súkromnom pozemku a brána bola uzavretá, zamknutá tak, ako každý deň pred škodou. Je nezmyselné, aby psy, ktoré majú chrániť jeho majetok, mali mať v uzavretom priestore náhubok alebo mali byť v koterci. Z jeho strany tak boli splnené všetky účinné opatrenia k tomu, aby vzniku škody zabránil. Súd dospel z hľadiska chápania nedbanlivostného zavinenia k extrémnemu či extrémne prísnemu a širokému chápaniu náležitej starostlivosti, čo hodnotí ako extrémne nespravodlivé. Pokiaľ ide o tvrdenie súdu, že útok tretej osoby by vyvolal značný hluk, toto je subjektívne tvrdenie sudcu. Nie každý kop či chmat vyvolá značný hluk. Podstatou nevedomej nedbanlivosti je, že vzhľadom na svoje konkrétne a objektívne okolnosti a pomery to osoba mala a mohla predvídať. Prevenčná povinnosť má svoje limity, nie je bezbrehá a naráža minimálne na požiadavku rozumného očakávania. Skutočne nie je možné rozumne očakávať od kohokoľvek, aby deň čo deň či každú hodinu, a to i nočnú, kontroloval, či mu niekto nepoškodí plot. Poukazuje na rozhodnutie 2Cdo/972/2003, ako aj názor Ústavného súdu vyslovený v rozhodnutiach I. ÚS 26/2010, I. ÚS 726/2016, I. ÚS 457/2010. Súd de facto posunul požiadavky na odbornú starostlivosť (a prevenčnú povinnosť) a opatrenia proti úteku psov jednoznačne až do neakceptovateľných extrémov a nereálnej roviny, ktorých splnenie nemožno od nikoho rozumne požadovať ani očakávať. Žiada, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil, že žalobu žalobkyne zamietne v celom rozsahu a prizná žalovanému voči žalobkyni nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

5. Žalobkyňa vo vyjadrení uvádza, že odvolanie považuje za účelové, založené formálne na uplatnených odvolacích dôvodoch, bez ich vecného opodstatnenia s úmyslom zbaviť sa svojej zodpovednosti. Pokiaľ ide o vypočutie kľúčového svedka pána A., ktorého svedeckú výpoveď súd nebral na zreteľ a súčasne ani nevykonal tento dôkaz, žalobkyňa má za to, že žalovaný vykonanie dôkazu výsluchom svedka A. nenavrhol, ani v rámci vykonaného dokazovania nežiadal oboznámiť s výpoveďou tohto svedka v priestupkovom konaní. Poukazuje aj na vyjadrenie žalovaného zo dňa 26.02.2020 k žalobnému návrhu, kde žalovaný k výsluchu svedkov navrhnutých žalobkyňou uvádza, že takýto výsluch považuje za nadbytočný vzhľadom na dokazovanie pred správnym orgánom. K odvolacím dôvodom žalovaného, nesprávnym skutkovým zisteniam a nesprávnemu právnemu posúdeniu veci poukazuje na skutkový stav, z ktorého súd vychádzal pri posúdení veci a na ktorom základe rozhodol. V konaní bolo nepochybne preukázané, že žalovaný nevykonal opatrenie k tomu, aby jeho psy nemali možnosť napadnúť a spôsobiť zranenie iným osobám, v tomto prípade žalobkyni, pričom žalovaný ani nepreukázal, že by k úniku psov z uzatvoreného priestoru došlo zavinením neznámej osoby. Súd svoje rozhodnutie detailne a zrozumiteľne skutkovo a právne odôvodnil, preto žiada, aby odvolací súd napadnutý rozsudok potvrdil a priznal žalobkyni náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

6. Žalovaný k doručenému vyjadreniu uviedol, že nevyužíva svoje procesné právo vyjadriť sa, pričom zároveň žiada, aby odvolací súd rozhodol v súlade s jeho odvolacím návrhom.

7. Krajský súd, ako súd odvolací, preskúmal napadnutý rozsudok na základe odvolania žalovaného v rozsahu a z dôvodov vyplývajúcich z ust. § 379, § 380 CSP a bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario) postupom v zmysle ust. § 219 ods. 3 CSP rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil v zmysle ust. § 387 ods. 1, 2 CSP.

8. Súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav veci a vyvodil z neho správny právny záver. Odvolací súd považuje rozhodnutie súdu prvej inštancie za vecne správne. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia zodpovedá zásadám pre odôvodňovanie súdnych rozhodnutí vyplývajúcich z ust. § 220 ods. 2 CSP. Súd prvej inštancie jasne a výstižne vysvetlil, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, poukázal aj na ustálenú rozhodovaciu prax. Rozhodnutie súdu prvej inštancie je podľa názoru odvolacieho súdu presvedčivé. Odvolací súd sa s týmto odôvodnením v plnom rozsahu stotožňuje v zmysle ust. § 387 ods. 2 CSP a poukazuje naň.

9. Odvolanie žalovaného odvolací súd nepovažuje za dôvodné. Primárne odvolací súd zdôrazňuje, že do práva na spravodlivý proces nepatrí právo strany, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi, navrhovaním ani hodnotením dôkazov (IV. ÚS 252/04), ani právo na to, aby bola strana pred všeobecným súdom úspešná, teda aby sa rozhodlo v súlade s jej požiadavkami (I. ÚS 50/04).

10. Súd prvej inštancie na súdenú vec aplikoval ust. § 415 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ustanovenia každý je povinný počínať si tak, aby nedochádzalo ku škodám na zdraví, na majetku, na prírode a životnom prostredí.

11. Citované ustanovenie zakotvuje všeobecnú preventívnu povinnosť počínať si tak, aby sa nikomu neškodilo. Táto povinnosť je vyjadrená slovami, že každý, t. j. akákoľvek fyzická či právnická osoba, je povinný si počínať si tak, aby nedochádzalo ku škodám na zdraví, na majetku, na prírode a životnom prostredí. Uvedené hodnoty sú chránené aj inými ustanoveniami, či už Občianskeho zákonníka, alebo osobitných právnych predpisov, ktoré s porušením povinností pri ochrane týchto hodnôt spájajú určité zodpovednostné následky. Ak bola porušená konkrétna povinnosť ustanovená v osobitných predpisoch, použijú sa predovšetkým zodpovednostné následky upravené v týchto konkrétnych ustanoveniach. Ak neboli porušené konkrétne povinnosti vymedzené v týchto ustanoveniach a určitým konaním alebo nekonaním sa zasiahlo do chránených hodnôt uvedených v § 415 Občianskeho zákonníka, ktorým sa spôsobilá určitá škoda na týchto hodnotách, treba si položiť otázku, či ten, kto takto zasahoval, si počínal tak, aby nedochádzalo ku škodám alebo či si takto nepočítal. Ak si tak nepočítal, porušil povinnosť uloženú mu v ust. § 415 Občianskeho zákonníka a z porušenia tejto povinnosti mu vznikne zodpovednosť za škodu. Porušenie preventívnej povinnosti uvedenej v § 415 OZ sa stáva dôvodom vzniku všeobecnej zodpovednosti za škody, pokiaľ sa nedokáže porušenie povinnosti podľa určitého konkrétneho ustanovenia zákona. Porušením preventívnej povinnosti, ktorým vznikla škoda na zdraví, na majetku alebo na prírode alebo životnom prostredí, vznikne všeobecná zodpovednosť za škodu podľa § 420 OZ.

12. Zodpovednosť za porušenie prevenčnej povinnosti je subjektívnou zodpovednosťou s prezumovaným zavinením. Prevenčná povinnosť a zodpovednosť za jej porušenie prichádza do úvahy aj v prípadoch, ak škoda nevznikla priamo správaním škodu, ale v dôsledku zanedbania dohľadu, ktorý mal podľa normálneho behu veci vykonávať nad zdrojom nebezpečenstva, ktorý môže byť akákoľvek vec vrátane zvierat, ktoré vzhľadom na svoje vlastnosti môžu spôsobiť škodu iným osobám a nad ktorými je rozumné požadovať dohľad určitej osoby. Miera, do akej bola osoba povinná dohliadať nad zdrojom rizika, je flexibilná a môže závisieť od okolností prípadu. Každý je povinný zachovávať taký stupeň starostlivosti, ktorý možno po ňom vzhľadom ku konkrétnej časovej a miestnej situácii rozumne požadovať a ktorý pri objektívnom posudzovaní je spôsobilý zabrániť, či aspoň čo najviac obmedziť riziko vzniku škôd na živote, zdraví či majetku. Ak si niekto nepočína v súlade s takto všeobecne stanovenou právnou povinnosťou, chová sa protiprávne a postihuje ho za to, za splnenia ďalších predpokladov, občianskoprávna zodpovednosť podľa § 420 Občianskeho zákonníka.

13. V zmysle uvedeného, vlastník - chovateľ psa, ako aj osoba, ktorej toto zviera bolo zverené, je z hľadiska prevenčnej povinnosti upravenej citovaným ustanovením povinný vykonávať potrebný dozor nad chovaným zvieratkom. Je povinný zviera zaistiť takým spôsobom, aby zabezpečil ochranu okolia, najmä ostatných osôb, pred útokom zvieratka. Miera, do akej je vlastník povinný dohliadať nad zdrojom rizika, v tomto prípade chovaným psom, je flexibilná a môže závisieť od okolností prípadu. Možno však konštatovať, že vyššia miera dohľadu nad zvieratkom sa vyžaduje v mieste s väčším výskytom ľudí (viď rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 25Cdo 3516/2007). Pokiaľ vlastník neuskutoční potrebné opatrenia, ktorými by minimalizoval možné nevhodné či škodlivé správanie psa a prípadne negatívne následky takéhoto správania, možno konštatovať, že nezabezpečil ochranu ostatných osôb, pretože mohol predpokladať, že pes môže vplyvom konkrétnych okolností zmeniť svoje správanie a byť dokonca útočný a agresívny. Majiteľ - chovateľ psa by mal predpokladať, že môže dôjsť k neprimeranému a nebezpečnému správaniu sa zvieratka a mal by byť na takúto situáciu pripravený tak, aby ju zvládol. Pokiaľ sa niekto rozhodne na svojom pozemku chovať dvoch psov, v zmysle prevenčnej povinnosti upravenej v citovanom ustanovení je povinný urobiť také opatrenia na oplotenie svojho pozemku, aby nemohlo dôjsť za normálnych okolností k narušeniu takéhoto oplotenia a úniku psov.

14. Zo zisteného skutkového stavu veci je nepochybné a nespochybňuje to žiadna zo strán, že dva psy žalovaného v skorých ranných hodinách ušli z jeho pozemku presne nezisteným spôsobom a na verejnom priestranstve jeden z nich napadol žalobkyňu a spôsobil jej zranenia. Aj vzhľadom na skutočnosť, že žalovaný choval na svojom pozemku dvoch veľkých psov, pričom toto miesto je v blízkosti ulice, kde sa pohybuje pravidelne väčší počet osôb, miera jeho dohľadania nad pohybom psov mala byť zvýšená. V zmysle prevenčnej povinnosti smerujúcej k tomu, aby mal chovateľ náležitý dozor nad svojím psom a aby zabránil úteku, záleží len na chovateľovi, aké zabezpečenie zvolí, keď žiadny právny

predpis neurčuje, ako má byť pes zabezpečený a ani neurčuje, aké má byť oplotenie pozemku, na ktorom sa pes pohybuje. Je teda na chovateľovi, aby urobil všetko preto, aby vzniku škody zabránil a z tohto hľadiska nie je preto rozhodujúce, akým spôsobom bol plot vybudovaný, ale to, či z neho pes unikne alebo neunikne a následne spôsobí či nespôsobí škodu tretej osobe. V prípade nesplnenia prevenčnej povinnosti sa zavinenie zodpovednej osoby prezumuje. Zákon vychádza z predpokladanej existencie zavinenia, ktoré má formu nedbanlivosti. Zodpovednosť založená na predpokladom zavinení dáva škodcovi možnosť zbaviť sa zodpovednosti za škodu (exkulpácia) preukázaním toho, že škoda nebola spôsobená jeho zavinením (§ 420 ods. 3 OZ). Dôkaz o neexistencii zavinenia spočíva teda na škodcovi, pričom exkulpácia je možná len, ak škoda nebola spôsobená ani pri najľahšej forme nedbanlivosti.

15. Od citovaných právnych noriem sa odvíja aj dôkazné bremeno tej-ktorej strany sporu.

16. Pokiaľ žalovaný ako vlastník a chovateľ psov, z ktorých jeden napadol žalobkyňu, nedokázal zabrániť ich úniku zo svojho pozemku (bolo na ňom, aké prostriedky na to zvolil) a tieto skutočnosti sporné medzi stranami nie sú, možno konštatovať, že žalobkyňa uniesla dôkazné bremeno, ktoré v spore mala (čo do porušenia prevenčnej povinnosti). Spornými skutočnosťami taktiež nebol vznik škody na strane žalobkyne, jej výška a príčinná súvislosť medzi porušením prevenčnej povinnosti a škodou.

17. Ak sa chcel žalovaný vyviniť (exkulpovať), bolo jeho dôkaznou povinnosťou preukázať, že útek psov nezavinil.

18. Žalovaný produkoval na zbavenie sa zodpovednosti tvrdenie, že útek psov zavinila tretia nezistená osoba, ktorá mu mala v inkriminovaný čas poškodiť oplotenie a umožniť tak únik psov z jeho pozemku.

19. Takúto skutočnosť však žalovaný nepreukázal. V tomto smere nemožno súhlasiť s obranou žalovaného, že žalobkyňa nepoprela ním produkované skutkové tvrdenia o poškodení plota cudzou osobou, ktoré mal súd považovať za nesporné. Žalovaný tieto tvrdenia o poškodení plota cudzou osobou produkoval vo svojom vyjadrení k žalobe. Následne na toto vyjadrenie reagovala žalobkyňa (č. I. 36 - 37 spisu), keď z obsahu tohto vyjadrenia možno jednoznačne konštatovať, že žalobkyňa tieto jeho tvrdenia poprela.

20. Žalovaný nepredložil ani nenavrhol v konaní žiaden priamy dôkaz, ktorý by takéto konaniu tretej osoby preukazoval.

21. Samotná skutočnosť, že orgán prejednávajúci priestupok jeho tvrdeniu o narušení oplotenia treťou osobou uveril a zbavil ho priestupkovej zodpovednosti, nie je pre súd záväzná. Súd je viazaný iba rozhodnutím príslušného orgánu o tom, že bol spáchaný priestupok a kto ich spáchal (§ 193 CSP).

22. Žalovaný namieta, že súd mu zamietol návrh na vykonanie dôkazu, a to vykonanie dôkazu výsluchom svedka Q. A..

23. Súd nemusí vykonať všetky stranami navrhnuté dôkazy. Výber dôkazov, ktoré sa budú vykonávať, je na súde (§ 185 ods. 1 CSP). Súd rozhoduje, ktorý dôkaz vykoná, pričom zvažuje, či vykonanie tohto dôkazu môže prispieť k objasneniu skutkového stavu veci vo vzťahu k rozhodným okolnostiam. Samotné nevykonanie dôkazu neznamená porušenie práva strany na spravodlivý proces. Môže však viesť k nedostatočným skutkovým zisteniam. Súd musí mať preto vyriešenú otázku, na preukázanie ktorej skutočnosti sa má ten - ktorý dôkaz vykonať.

24. Z vyjadrení žalovaného produkovaných počas konania, ako aj zo samotného odvolania vyplýva, že svedok Q. A. mal potvrdiť, že v prechádzajúci deň pred útokom psov bolo oplotenie žalovaného v poriadku a v deň útoku mal žalovanému pomáhať opraviť bránu, ktorá bola poškodená na spodnej strane, akoby to bolo vykopnuté, vytlačené.

25. Odvolací súd má za to, že pokiaľ by aj svedok potvrdil žalovanému uvedené skutočnosti, nepostačovalo by to pre záver, že útek psov z pozemku žalovaného nastal v dôsledku poškodenia plota treťou osobou. Jednalo by sa iba o nepriamy dôkaz, ktorý bez existencie priameho dôkazu alebo súboru presvedčivých nepriamych dôkazov by nebol spôsobilý žalovaného exkulpovať. Svedok sa totiž

nenachádzal na mieste v čase úteku psov, preto nemohol bezprostredne potvrdiť spôsob, akým psy unikli z pozemku žalobcu a ani konanie tretej osoby.

26. Odvolací súd má preto za to, že z hľadiska hospodárnosti konania postupoval súd prvej inštancie správne, keď zamietol návrh žalovaného na výsluch svedka Q. A..

27. V tejto súvislosti odvolací súd poznamenáva, že súd prvej inštancie sa oboznámil s priestupkovým spisom, v ktorom sa nachádzajú aj prvotné podané vysvetlenia a výsluchy žalovaného. K útoku psov na žalobkyňu došlo 24.03.2019. Pri prvotnom výsluchu dňa 30.09.2019 žalovaný spomenul osobu Q. A. iba v tej súvislosti, že kamarát mu zavolať, či mu náhodou neušli psy. Uviedol, že následne psy zatvoril do dvora a snažil sa opraviť poškodenú bránu. V tom čase nespomenul, že by sa opravy poškodenej brány zúčastnila aj iná osoba. Pri ďalšom výsluchu 04.11.2019 bol žalovaný výslovne dotazovaný, aby upresnil miesto a rozsah poškodenia brány oplotením a či túto skutočnosť oznámil na polícii alebo ju inak zdokumentoval. Zároveň bol dotazovaný, či s ním v mieste bydliska bola nejaká ďalšia osoba, prípadne či nejaká iná osoba vie potvrdiť ním uvádzané skutočnosti, že brána oplotením bola v poriadku a nepoškodená, pričom na túto otázku uviedol v súvislosti s osobou pána A., že chodí pravidelne ráno a večer okolo jeho domu, teda aj oplotením a tento mu 24.03.2019 volal, že mu ušli psy. Nijako však túto osobu nespomenul v súvislosti s opravou oplotením. To, že Q. A. mal pomáhať žalovanému s opravou brány, sa objavilo vo výpovedi tohto svedka zo dňa 04.11.2019, teda viac ako mesiac po incidente, ktorá nasledovala po vyššie uvádzaných výpovediach samotného žalovaného. Zohľadniac uvedené odvolací súd považuje obranu žalovaného za účelovú, s cieľom vyhnúť sa zodpovednosti.

28. Odvolací súd, rovnako ako súd prvej inštancie, dospel k záveru, že žalovaný je zodpovedný za škodu na zdraví spôsobenú žalobkyňi útokom jeho psa, keď nezabránil útoku ním chovaných psov zo svojho pozemku. Tieto psy sa bez dozoru pohybovali po voľnom priestranstve, kde jeden z týchto psov napadol žalobkyňu a spôsobil jej škodu na zdraví. Žalovaný neunesol v konaní dôkaznú povinnosť a nepreukázal, že útek psov z jeho pozemku nezavinil.

29. Z uvedených dôvodov považoval odvolací súd napadnutý rozsudok za vecne správny, a preto ho potvrdil, vrátane výroku o trovách konania, ktorý zodpovedá výsledku konania a nebol spochybnený žiadnymi odvolacími námietkami.

30. Výrok o trovách odvolacieho konania sa opiera o ust. § 396 ods. 1 CSP s poukazom na ust. § 255 ods. 1 CSP. Žalobkyňa bola v odvolacom konaní úspešná, preto jej vznikol nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči neúspešnému žalovanému v rozsahu 100 %.

31. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Žiline pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. (§ 419 CSP)

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,

b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n). (§ 421 ods. 1 a 2 CSP)

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie. (§ 422 ods. 1 a 2 CSP)

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné. (§ 423 CSP)

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde. (§ 427 ods. 1 a 2 CSP)

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania ustanovených v § 127 ods. 1 CSP (ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpísania) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh). (§ 428 CSP)

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. (§ 429 CSP)

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania. (§ 430 CSP)